

Aslın hükmü fer' olanada geçerlidir

Yazar Rehnüma

Salı, 18 Kasım 2008 09:31 - Son Güncelleme Salı, 18 Kasım 2008 13:25

49. MADDE:

Bir şeye sahip olan, o şeyin zaruriyyatına da malik olur.(1)

Bir bina satınalan, ona götüren yola da sahip olur. Zira yol bina için zaruridir. Bu yüzden bina satılırken yolunu da zikretmeye gerek yoktur.

Bir arsayı satınalan, altına ve üstüne de malik olur, bu yüzden dilediği binayı yapar, kuyu kazar. (Bu gün için belediyelerin uyguladığı imar planı, zarureten geçerlidir.)

(1) Bu kaidenin arapça metni: ﺍﺳﻞ ﺑﻨﺎ ﺗﺸﺘﺎﺭﻱ ﺑﻮﻟﻐﻰ ﺑﻨﺎ ﺑﻮﻟﻐﻰ ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ ﺑﻮﻟﻐﻰ ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ

ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ

50. MADDE:

ﺍﺳﻞ ﺑﻮﻟﻐﻰ ﺑﻮﻟﻐﻰ ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ

Manası: Asıl düşünce, fer'i dahi sakıt olur.

Tâbi' ve fer' olan şeyler, aslın düşmesi ve yok olmasıyla yok olurlar.

Borçludan borcu ibra edilse (silinse), ona kefil olan da borçla sorumlu olmaktan kurtulmuş olur, zira asıl borçlu kurtulunca, fer' olan kefil de kurtulmuş olur. Amma kefil olan kefaletten beri edilse, asıl borçludan borç düşmez. Zira fer' düşmekle asıl düşmez.

Bazan da fer' sabit olur da asıl düşer, misali: Birisi iki kişi hakkında iddia ederek, birine bin lira borç verdiğini ve diğerinin de buna kefil olduğunu söylese. Borçlu borcu inkar etse, alacaklı bunu isbat etmekten aciz kalsa, fakat kefil olan borca kefil olduğunu ikrar etse, kefil üzerine ikrarına binaen borcu ödemekle hükmedilir; halbuki burada kefil fer' idi.

51. MADDE:

ﺍﺳﻞ ﺑﻮﻟﻐﻰ ﺑﻮﻟﻐﻰ ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ ﺗﻮﻟﻮﻟﻐﻰ

Manası: Sâkıt olan geri gelmez.

Bir şahıs, iskatı ile sakıt olan bir hakkı üzerinden düşürse, daha sonra o hak kendine geri gelmez.

İskatı kabul etmeyen haklarda, sahibinin onu düşürmesiyle İskat tahakkuk etmez.

Misal: Bir kimsede olan alacağını İskat etse(düşürse), sonra fikri değişip pişman olsa, sakıt olan borç geri gelmez, borçlu olan borçtan beri olmuştur.

Amma bir şahıs, kendi mülkünde olan yolu veya su hakkını İskat etmekle bu hakkı yok olmaz, ancak bu hakkın satılması veya hibe edilmesi durumunda sakıt olurlar.

Satıcı malı sattığı müşteriden ücretini almadan evvel mebiyi(satılan şeyi) hapsedebilir, tâki ücretini alsın. Amma ücreti almadan evvel mebiyi müşteriye teslim etse, sonradan ücreti almak için hapsetmek gayesiyle mebiyi geri isteyemez, zira sakıt olan geri gelmez.

Bir malı görmeksizin alanın görme muhayyerliği vardır, fakat aldığı malı görmeden evvel başkasına satsa veya hibe etse veya kiraya verse, daha sonra malı –görme muhayyerliği hakkı ile- geri vermek istese, bu hakkı sakıt olduğundan geri gelmez.

52. MADDE:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Manası: Bir şey batıl olunca, zımında olan şeyler de batıl olur.

“Fesada dayanan şey de fasittir” kaidesi de bu kaideye dayanır.

Kaidemizin manası: Zimnen sabit(her hangi bir şeyin kapsamında mevcut) olan şey, onu zımında bulunduran (asıl) şey batıl olunca, (zimnen sabit olan şeyin de) hükmü kalmaz.

Misal: İki hasım, bir hak hususunda sulh edip birbirlerini beri ettikten sonra, sulhun fasit olduğu anlaşılrsa, sulh batıl olduğu gibi, zımında vaki' olan ibra da batıl olur.

Müstesna: Şefi' ve müşteri, şuf'a hakkı üzerine malum bir bedel ile anlaşsalar, buradaki sulh sahih olmadığı halde, komşunun satılan şeydeki hakkı (şuf'a hakkı) nı İskatı sahih olur.

53. MADDE:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Manası: Asıl batıl olunca bedele gidilir.

Aslı ifa etmek mümkün oldukça, mal sahibinin rızası olmadıkça, bedelini ifa etmek caiz olmaz. Zira aslı ifa etmek eda etmek olur. Bedel ile bir şeyi ifa etmek, asıl yerine olan şeyi (halefini) ifa etmek olur ki, asıl varken halefe gitmek caiz değildir.

Mesela gasb edilen mal, gasb edenin elinde mal mevcut ise, aynısını geri verir, aynısı dururken bedelini ödemesi caiz olmaz.

Mesela: Birinden bir şeyi gasbeden kişi, gasbettiği mevcut olduğu halde mal sahibine onun kıymetini vermek istese, mal sahibi de razı olmasa, hakimin bedel ile hükmetmesi caiz olmaz. Usul alimleri, gasb edilen malın aynının geri verilmesini –kamil eda- diye isimlendirirler.

Eğer gasb edilen mal helak olsa ve aynını vermek mümkün olmasa, bu durumda bakılır; eğer gasb edilen şey misliyyattan ise, gasb edenin mislini ödemesi emredilir. Buna –misli ma'kul ile olan kaza veya kamil kaza- denir. Zira misli olan mallar, aralarında suret ve mana bakımından benzeşirler. Misli olan şeyler kıymette eşit veya çok yakın olurlar.

Eğer gasb edilen mal kıyemiyyattan ise, gasb eden kıymetini öder. Buna –kâsır kaza- denir. Zira gasb edilen malın kıymeti olan nakitler, gasb edilen malın suret ve mana bakımından benzeri değildir.